

Sociologiska institutionen
Lunds universitet
Kurs: Soc 344, 41-60p
Examinatorer: Carl-Göran Heidegren och Ingrid Jönsson
Handledare: Alhadi Khalaf
Tisdagen den 3. juni 2003 kl. 13.15-14.15
Lokal: Konferensrum 1

Istrien

En socialpsykologisk undersökning om skapandet av den regionala identiteten

Ana Lozic

Författare: Ana Lozic

Uppsats Soc 344, 41-60 p

Vårtermin 2003

Handledare: Alhadi Khalaf

Sociologiska Institution

Lunds Universitet

Vårtermin 2003

ABSTRACT

Författare: Ana Lozic

Istrien

En socialpsykologisk undersökning om skapandet av den regionala identiteten

---

Den regionala utvecklingen står på många sätt i centrum inom samhällsdebatten idag. Den gamla identifikationen med staten omformuleras och det skapas nya sorters identifieringar.

För att uppfatta nya strömningar i världen har jag i denna uppsats undersökt Istrien, en halvö som befinner sig mellan Kroatien och Italien. Grunden till valet av just Istrien ligger i regionens särart som präglas av mångkulturalism, lokalism och en stark regional tillhörighet.

Min forskning handlar om skapandet av kulturmönster i istriernas fall, samt om hur gemenskap konstrueras i det regionala sammanhanget. Jag hoppas att med min forskning bidra till en ökad förståelse i framväxten av det nya Europa baserat på globalisering och en ny sorts identifikation. Syftet har jag försökt nå genom att ställa mig följande frågeställningar: Vilken identitet besitter den starkaste dominansen i Istrien, den regionala eller den nationella? Hur skapas en *vi* och *de* känsla i det regionala sammanhanget?

Den empiriska delen av uppsatsen består av tio halvstrukturerade intervjuer med ungdomar i Istrien, i staden Pula. Således är min undersökning inte representativ för hela den istriska befolkningen, däremot kan analysen i arbetet bli av större hjälp i förståelsen för valet av den specifika identiteten och skapandet av kulturmönster. Som en teoretisk utgångspunkt i analysen av materialet, har jag valt den fenomenologiska teorin på grund av dess fokusering på interaktion.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	4
1.1 Syfte.....	4
1.2. Frågeställning.....	5
1.3. Avgränsning.....	5
1.4. Begreppsförklaring.....	6
1.5. Istriens bakgrund.....	7
2. Metod.....	9
2.1. Kvalitativ eller kvantitativ metod?.....	9
2.2. Urval.....	9
2.3. Pula- en mångkulturell stad.....	10
2.4. Det empiriska arbetet.....	11
2.5. Dokumentation.....	12
2.6. Jag som intervjuare.....	12
2.7. Analysarbetet.....	13
3. Teori.....	14
3.1. Valet av teorin.....	14
3.2. Den fenomenologiska teorin.....	15
3.3. Människans förkunskaper.....	15
3.4. Sunt förnuft och perspektivets ömsesidighet.....	17
3.5. De sociala identiteterna.....	18
3.6. Platsens betydelse.....	18
4. Analys.....	22
4.1. Den regionala identiteten.....	22
4.2. Vardagsupplevelsens betydelse.....	24
4.3. Platsens betydelse.....	27
5. Avslutande reflektioner.....	30
6. Litteraturförteckning.....	32
6.1. Böcker.....	32
6.2. Tidningar.....	33
6.3. Internet.....	33
6.4 intervju.....	33
Bilaga 1.....	34
Bilaga 2.....	36

1. Inledning

Den regionala utvecklingen står på många sätt i centrum inom samhällsdebatten idag. I vår allt mer globaliserade värld förlorar nationerna den stora och avgörande roll de haft innan och det urskiljs tendenser för att regionerna kommer att få en starkare ställning inom det nya Europa (Tägel 1994: 3). Det världssystem som växer nu är mer nationellt och etniskt blandat, och för att idag kunna leva konfliktlöst krävs det en förskjutning från den nationella och den etniska identiteten till den lokala och den mångkulturella. Den gamla statsbaserade identifikationen omstruktureras genom påverkan av de nya globala samhällsprocesserna. Dessa konstruktioner av nya regionala identiteter behöver däremot inte innebära att identifikationen med den nationella staten försvinner. Den lokala och den nationala identifikationen behöver inte utesluta varandra (Banovac 2000:118).

För att få en uppfattning om de nya strömningarna i världen har jag för avsikt att i denna uppsats se närmare på den kroatiska halvön Istrien som 1995 fick status av AER, Euro regionen (Frykman 2001: 87). AER, eller *The Assembly of European Regions*, är en politisk organisation med 287 medlemmar (Assembly of European Regions). Dess tanke med regionerna är att skapa en större europeisk integration. Min mening är alltså att utvidga och frambringa en djupare förståelse för framväxten av den nya Europa, baserad på globaliseringen och nya sorters gemenskap. Istrien, Öresund eller Jämtland är bara några av många platser som bör kunna påvisa att gränserna mellan de nationella staterna försvinner i en allt större omfattning. Jag utgår således ifrån att dessa regioner har många gemensamma drag genom det att de befinner sig på gränsområdet mellan två stater (Tägil1994:10).

Grunden till valet av Istrien som undersökningsregion ligger i områdets särart som präglas av mångkulturalism, lokalism och en speciell regional tillhörighet, trots den starka nationella mobilisering som skett i Kroatien under de senaste tio åren (Banovac 2000:118).

16,1 % av befolkningen uttryckte 1991 än större identifiering med regionen Istrien än med staten Kroatien (Milas & Rimac, 1993:607). Genom flera empiriska studier påpekas det om Istriens karakteristik som består av öppenhet och tolerans (Frykman 2001:102). Med denna forskning vill jag bidra till en ökad kunskap om hur vi kan hitta en möjlig lösning på en mångkulturell samlevnad i våra framtidens sfärer och revir.

1.1. Syfte

Då läsaren har blivit introducerad för det grundläggande ämne som detta arbete ska behandla anser jag att det här är lämpligt att ge en klarare bild av undersökningens syfte. Jag ämnar med

detta arbete urskilja och förstå istriernas *kulturmönster* samt se på vilket sätt de skapar gemenskap med varandra. Med *kulturmönster* och *den kollektiva identiteten* syftar jag på hur människorna i Istrien uppfattar sig själva och hur de ser på andra.

Det empiriska studiet samt de teoretiska principer som jag kommer att använda mig av bör vara betydelsefulla även för förståelse av den nya regionala identiteten mellan Sverige och Danmark- med den framtida Öresundsregionen. Båda två regionerna befinner sig på en gräns och har en nära förbindelse med två stater, Öresundsregionen mellan Danmark och Sverige, och Istrien mellan Italien och Kroatien.

Emedan Istrien uppfattas som ett öppet och tolerant område kan min undersökning ge förslag om hur vi kan ordna vår region och vårt mångkulturella liv. Istrien vill jag alltså knyta till vårt nya mångkulturella samhälle för att få en klarare bild av det nya Europas fastställande av identiteter. Detta anser jag är väsentligt eftersom individens samhällsintegration beror på en lyckad konstruktion av den kollektiva identiteten och identifikationen i gruppen. Identiteten är en viktig faktor i de sociala förändringarna med tanke på att människornas agerande utgör huvudfaktorn i de sociala förändringarna. Identitetskris ses således som kris i samhällsutvecklingen (Yadov, 1995:37).

1.2. Frågeställning

För att på bästa möjliga sätt kunna förverkliga mitt projektmål har jag för avsikt att undersöka och få svar på följande frågeställningar:

- Vilken identitet besitter den starkaste dominansen i Istrien, den regionala eller den nationella?
- Hur skapas en *vi-* och *de-* känsla i det regionala sammanhanget (i Istrien)?

Svaret på dessa frågor kommer att vara vägledande och bör kunna ge oss en klarare förståelse om regionalism i allmänt men också om Istrien (och således även Öresunds regionen).

1.3. Avgränsning

I samband med diskussionen om arbetets syfte och frågeställningar är det viktigt att påpeka att ingen forskning kan göras utan klara och tydliga teoretiska ramar. Jag har avgränsat mig till att använda mig enbart av socialpsykologiska teorier, för att jag ville se aktörernas förklaringsmodell. I denna uppsats har jag valt att försöka ta reda på samhälliga strukturer från en mikro nivå för att i magister uppsatsen gå över till en makro nivå och försöka se regionalism

utifrån andra sociologiska vinklar och från ett större sammanhang. På det sättet anser jag att jag kompletterar, fullbordar och skapar en helhet i min forskning. Jag har dessutom begränsat mig till att utgå ifrån den fenomenologiska teorin med den anledningen att jag utför en forskning baserad på en empirisk studie och icke en teoretisk. Under teoridelen förklarar jag varför just denna teori är lämplig för min forskning.

Innan jag går in på detta, kan det vara lämpligt att något mer grundligt förklara de viktigaste begreppen som jag kommer att använda mig av för att underlätta min kommunikation med läsaren.

1.4. Begreppsförklaring

**Identitet*

Ordet identitet kommer från det latinska ordet *idem* som betyder *den samme*. Identiteten innebär en förståelse om oss själva, om vad vi är och hur andra ser på oss. Begreppet är väldigt komplicerat, mångtydigt och svårförklarligt. Det finns många olika riktningar inom sociologin som behandlar och forskar kring begreppets innehåll. Jag har valt att i min uppsats belysa den sociala identiteten. Den forskare som enligt mig lämpar sig bäst för detta syfte är Alfred Schütz som ser den sociala identiteten som människans förhållande och känsla av samhörighet med andra människor. Han anser att identiteten handlar om tillhörighet, om vad vi har gemensamt med några människor och hur vi skiljer oss från andra. Identiteten är alltså enligt Schütz det som ger oss en känsla av en personlig lokalisering men den handlar också om våra sociala relationer och vårt förhållande till andra människor (Schütz 2002:239). Giddens förklarar däremot att vi inte kan bortse ifrån att vi alla består av flera sociala identiteter eller variabler som exempelvis mor, katolik, student, etc. (Giddens 2001: 29). Goffman anser vidare att valet av de sociala identiteterna beror på vilken situation vi befinner oss i (Goffman 1974:17). Jag drar nytta av alla dessa teoretikers teser i uppsatsen för att kunna förstärka min argumentation.

**Regionalism och den regionala identiteten*

Det andra viktiga begreppet är *regionalism*. Här är det viktigt att poängtera att begreppet *regionalism* saknar en tydlig definition eftersom den alltid måste relateras till olika utgångspunkter och frågeställningar. Ordet *region* kommer från det latinska ordet *regio* som betyder riktning. Regionen kan således förklaras som ett geografiskt område som på något sätt har ett liknande förhållande. Människor som bor i en avgränsad landsdel kan skapa en identifikation med själva området och med människor som lever i det (Tägil 1994:7).

Tidigare har vi varit vana vid att se stater som beslutsterritorier och innehavare av makten. Med globaliseringen som genomsyrar det nya samhället har denna uppdelning förändrats och maktförhållandena har istället flyttats över till de lokala områden och mikro- regioner. Så här säger sociologen Antony Giddens då han talar om dialektiken mellan det globala och det lokala:

Precis som de andra processer måste också globaliseringen förstås som ett dialektiskt fenomen, där händelserna i ena ändan av en uttänjd relation ofta skapar divergerande eller rent av motsatta händelser i andra ändan,... (Giddens 1999: 32).

Då jag talar om regionalism talar jag alltså om de nya processer av globaliseringen där nationen förlorat sin betydelse och där det i stället är mikroregionen som ökar i vikt internationellt. Jag tar upp Istrien som en modern region. Den moderna regionen karakteriseras av mer öppna gränser, större transnationellt samarbete, nya former av kommunikation och multietnicitet. I regionerna skapas också nya förhållningssätt som handlar om närhet, autenticitet och en naturanpassad levnadsstandard. Den nya innebörden av ordet betecknar skapandet av en lokal ekonomisk identitet som i egentlig mening innebär att det ska vara möjligt att försörja sig inom regionens ramar (Salomonsson 2001:43). Man ser regionerna som bärare av det nya Europa.

**Etnicitet - Nationalitet*

Avslutningsvis skall jag även säga några ord om skillnaderna mellan etnicitet och nationalitet. Därefter tänker jag ge en kort bakgrund om själva regionen för att sedan grundligt presentera min arbetsmetod.

Ordet *etnicitet* har sitt ursprung i grekiskan och betyder folk. Termen började användas mer allmänt efter andra världskriget i USA då diskussioner kring rasfrågor började få allt större plats i medierna. Det som skiljer begreppet *nationalitet* från *etnicitet* är att *nationalitet* har en både politisk och territoriell anknytning (Tägil 1993:18) Den etniska tillhörigheten kan däremot bestämmas både från objektiva grunder, såsom kultur och religion, och från individens val där ens subjektiva förhållande till andra bestämmer ens etniska identitet (Tägil 1993:18). Den starka identifikationen med den etniska gruppen kan vara bestämmande för agerandet mot andra samtidigt som det också kan skapa en uppdelning i världen mellan *vi* och *de*.

1.5. Istriens bakgrund

För att kunna följa mitt upplägg och resonemang anser jag att det här är lämpligt att berätta lite kort om Istrien för att hjälpa vidare i läsningen av texten.

Halvön Istrien är det största och det mest befolkade området i den östra delen av Adriatiska havet (3160 km²)(Encyklopedia 1960:385). Området är uppdelat i två delar, den som

tillhör Kroatien, och den andra som är slovensk. I den kroatiska delen, som är mitt undersökningsobjekt bor 234 000 invånare (Camdzic 2002 :6).

Kroatien som en nation är en ny företeelse och uppstod 1991, medan den istriska historien härstammar långt innan romarna kom dit (Frykman.2001:89). Istrien har genom tiderna varit erövrat och har ändrat statsmakten åtskilliga gånger, från romare, bysantiner, och visigoter till kroater och slovener. Halvön var under medeltiden uppdelad mellan Venedig och Habsburg. Regionen har bara under 1900 talet bytt statsvälde fem gånger (Habsburg, Italien, Tyskland, Jugoslavien och nu Kroatien). Folket borde genom sin historia ha vant sig vid att makten så lätt kan förändras och att ”herrarna kom och gick” (Frykman 2001:101).

Förutom den kroatiska majoriteten bor i den kroatiska delen av Istrien även flera tusen invånare av den italienska minoriteten. Deras förfäder har under de oroliga historiska tiderna migrerat och blandat sig med den inhemska befolkningen. Just detta har skapat Istriens rykte om ett multikulturellt, tolerant område. Det administrativa språket i regionen är både det kroatiska och det italienska. I den östra delen av det kroatiska Istrien bor en stor grupp av bosnier, serber, romenier och slovener (Camdzic 2002:7). Kroatiska är det officiella språket men många istrier kommunicerar med den traditionella istriska dialekten, caikaviska, i vilken många ord härstammar från italienskan. På gatorna kan man även höra talas en italienska som är en version av en venetiansk dialekt (Camdzic 2002:23).

Jag vill se hur dessa människor, med en så omvälvande historia, och en sådan omfattande kulturblandning, identifierar sig själva.

2. Metod

2.1. Kvalitativ eller kvantitativ metod?

Eftersom mitt ämne kretsar kring den socialpsykologiska teorin och människans upplevelsevärld, ansåg jag att den lämpligaste metoden för mitt arbete borde vara den kvalitativa metoden. Det fanns en fara att resultaten med den kvantitativa metoden skulle präglas av förenklingar och utelämnandet av viktiga faktorer (Holme & Solvang 1997:92). Jag utgick ifrån sociologen Karin Widerbergs tes om att den kvalitativa metoden syftar till att klargöra ett fenomenets karaktär och egenskaper (Widerberg 2002:15). Det är just detta jag ville åstadkomma. Det är inte min avsikt att generalisera, jämföra eller att få en representativ information som man får i den kvantitativa metoden, utan jag försökte komma åt en djupare och mer flerdimensionell bild av *istrianism*. För att uppnå detta använde jag mig av det hermeneutiska förhållningssättet eftersom jag ville komma åt en subjektiv uppfattning av människans handlingar (Holme & Solvang 1997:95). Jag önskade ha en nära kontakt med mina intervjupersoner och inte se den intervjuade som ett objekt. Därmed ville jag sätta mig in i en istriers situation och hans eller hennes tankesätt, för att kunna få en bättre förståelse vad gäller vissa faktorer till valet av den specifika identiteten. Innan jag åkte till Istrien har jag också gjort en djupintervju med Jonas Frykman, etnologprofessorn, som har utfört flera forskningar om Istrien och har en stor kännedom om ämnet.

För att fördjupa mig i själva identiteten tyckte jag att intervjuer var mest passande då jag ville titta på hur ungdomarna i Istrien ser på sin egen situation och på sig själva (Holme & Solvang 1997: 104). Intervjumetoden är den mest lämpliga då forskaren vill komma åt människornas egna uppfattningar om världen (Silverman 1993:95).

Däremot kunde jag även i monumenten och i staden Pulas yta och utseendeform, få mycket information som skulle kunna vara av betydelse för min forskning om regionalism. Det som jag exempelvis ansåg var relevant var att alla gators namn var skrivna både på kroatiska och italienska.

2.2 Urval

I alla sorters undersökningar är urvalet en av de väsentligaste delarna och forskaren måste göra det systematiskt med en klar avgränsning. Urvalet ska bli förklarat och definierat med en medveten teoretisk sammanknytning (Holme & Solvang 1997: 101).

Jag avgränsade mig så mycket som möjligt med syfte på att få en bättre översikt över *istrianismen*. Jag ville intervju både unga istrier som gick i italienskt gymnasium såväl som

istrier som gick i kroatiskt. Valet av åldersgrupp blev ungdomar inom åldersgränsen 18-22 år. Den mest väsentliga orsaken till urvalet var att dessa ungdomar inte har levt länge under kommunismen och det gamla Jugoslavien. De skulle enligt mig kunna representera det nya systemet, nya värderingar och nutida generationens sätt att se på världen. Det är i högsta grad ungdomar som enligt mig bär den moderna formen av en kollektiv identifikation som baseras mer på regionen än på staten. Jag ansåg att det skulle bli olämpligt att välja ännu yngre intervjupersoner. Ungdomarna i mitt urval har kommit in i vuxenlivet och jag tyckte att de lättare skulle kunna resonera, reflektera och tänka över sin situation.

Då jag kom till staden Pula sökte jag mig till biblioteket och där kom jag i kontakt med en bibliotekarie som blev min *gatekeeper*, d.v.s. en person som underlättade kontakten med ungdomarna. Detta tänkte jag skulle vara ett bra sätt eftersom hon redan hade kontakt med ungdomar med olika bakgrund. Hon introducerade mig för den första intervjupersonen, och därefter använde jag mig till en början av *snöbollsmetoden*, d.v.s. att jag genom min första intervjuperson kom i kontakt med en annan ungdom som jag sedan intervjuade (Stojanovic 1998:16). Efter tre intervjuer bestämde jag mig för att byta metod eftersom snöbollsmetoden kunde vara vilseledande och ge mig en felbedömning av resultaten, då den första intervjupersonens umgängeskrets lätt kunde ha liknande uppfattningar och bedömningar gällande mina frågor. Således beslutade jag att använda mig av ett selektivt urval, och gick själv till både universiteten och till det italienska gymnasiet för att där fråga ungdomarna om de ville ställa upp på en intervju. Jag fick även tag på människor som jobbade på kaféer och butiker ute i stan. Jag ansåg att jag fick mer differentierad information på det viset än om jag fortsatte med snöbollsmetoden.

Ungdomarna jag intervjuade hade olika sociala och etniska bakgrunder och det anser jag är av stor betydelse när det gäller att få ett bredare informationsmaterial. Av tio intervjupersoner var det fyra män och två kvinnor som gick i det italienska gymnasium och fyra kvinnor och inga män som gick i det kroatiska.

2.3. Pula –en mångkulturell stad

Jag valde att utföra intervjuerna i Pula, en större stad i Istrien med 60 000 invånare, och med en stor minoritet av italienare (Camdzic 2002: 6). Jag trodde att jag på det sättet kunde få en bredare bild av situationen, där mångkulturalism är ett faktum. Jag ansåg att på platserna där det inte fanns så många italienare, eller andra etniska grupper, skulle det inte vara lika lätt att få tag på minoritetsgrupperna och inte heller skulle jag komma fram till samma resultat. Min förförståelse var att i städerna, där det var någorlunda etniskt rent, var den nationella identiteten uttryckt i

mycket större grad. Å andra sidan trodde jag att den regionala identiteten skulle komma bäst till uttryck på platser med mångkulturell befolkning eftersom människor med olika social och etnisk bakgrund skulle kommunicera och interagera med varandra. På det sättet skulle det skapas ett gemensamt identifikationsmönster. I Pula har den skilda nationella, politiska och kulturella påverkan varit långvarig och stark (Banovac 2000:131). Jag tänkte att det i Pula skulle finnas en stor chans till skapande av mångfaldiga former av identifikation, som förmodligen skulle ge möjlighet till en lyckad samlevnad mellan olika nationella och etniska grupper. Pula är också den plats som befinner sig mittemot Italien och där det italienska inflytande i kulturen syns mest (Camdzic 2002:132).

Till följd av det ovannämnda kan läsaren förstå att min undersökning således inte skulle vara representativ för hela den istriska befolkningen, men detta var inte heller tanken. Jag ville däremot komma åt en djupare förståelse för hur ungdomar i Pula förhåller sig till sin regionala identitet.

Jag var medveten om att valet av intervjumiljö även kunde påverka intervjuresultaten. Därför valde jag att intervjua i en miljö där den intervjuade kände sig mest säker (Stojanovic 1998: 18), t.ex. på intervjupersonens favoritkafé ute på stan. Risken fanns att vi lätt kunde bli avbrutna i vårt samtal, eller att intervjupersonen skulle kunna bli distraherad av oljudet och folket på gatan. Lyckligtvis stötte jag inte på liknande problem under mina intervjuer. Strax innan jag började en intervju berättade jag kort om mig själv, och om min forskning, för att redan från början skapa en spontan diskussion och tillitsfull relation mellan intervjupersonen och mig.

2.4. Det empiriska arbetet

Jag gjorde sammanlagt 10 intervjuer under april månad och i genomsnitt varade varje intervju ca trettio till fyrtio minuter. Samtliga intervjuer gjordes i staden Pula. Efter varje intervju letade jag efter väsentliga ledtrådar som kunde vara av intresse för min vidare undersökning, och som också kunde hjälpa mig till att få en bredare kunskap som jag saknat innan. Jag tyckte att jag efter tio intervjuer fick en teoretisk mättnad, d.v.s. jag märkte att jag inte fick ut något nytt av intervjuerna, och att svaren började upprepas (Stojanovic 1998: 19-20).

Jag valde att göra halvstrukturerade intervjuer med en intervjuguide (se bilaga 1). Med denna intervjuform kunde jag få fram olika åsikter och erfarenheter från människor om ämnet jag undersökte. På det sättet fick jag en bredare kunskap än jag hade fått om jag använt mig av strukturerade intervjuer (Trost 1997:20). Intervjuguiden användes mest av mig själv. Jag lät däremot intervjupersonerna själva styra samtalet, och ta upp det de tyckte var väsentligt, som

även sociologen Jan Trost föreslog (Trost 1997:20). Alla intervjuer blev på grund av detta ovannämnda annorlunda, eftersom jag försökte vara så flexibel i samtalet som möjligt för att komma åt individernas uppfattning.

2.5. Dokumentationen

Jag valde att spela in intervjuerna på band, eftersom jag ansåg att det var det bästa sättet att komma åt hela informationen och det som den intervjuade uttryckte. Jag tänkte att om jag istället skulle ha antecknat så skulle jag förmodligen missat viktig information samtidigt som jag inte skulle ha kunnat följa den intervjuades kroppsspråk eller tillgodogöra mig annan icke-verbal information. En annan fara som finns när man antecknar är ju att det skulle kunna hända att man redan här i början väljer vad man ska anteckna och vad man inte ska. Detta gör att mycket väsentlig information skulle kunna gå förlorad samtidigt som man skulle kunna styra informationshanteringen (Jacobsen 1993:189). Jag var däremot för att anteckna om intervjupersonen skulle känt sig obekvämt med att spelas in. Lyckligtvis hade ingen av mina informanter något emot att bli bandade.

2.6. Jag som intervjuare

För att göra en lyckad intervju anser jag att man måste se sina intervjupersoner som människor, och inte som forskningsobjekt. Då jag träffade dem berättade jag lite om mig själv, och försökte först skapa en kontakt och tillit hos intervjupersonen för att senare kunna övergå till intervjuandet. Jag förklarade till dem att jag var ute efter att ta reda på ett socialmönster och förklarade vilken (Widerberg 2002: 94). Jag klargjorde att jag ville undersöka om identitetsskapande men förklarade inte att jag egentligen var ute efter den regionala identiteten. På det sättet försökte jag vara ärlig samtidigt som jag inte var ledande. De kände sig mer avslappnade när de i förhand fick veta vad intervjun skulle handla om. Några var i början osäkra och misstrogna p.g.a. att de var rädda för att de inte skulle kunna svara på frågorna, men också eftersom de såg mig som en auktoritet emedan jag kom från den akademiska världen. Jag lugnade dem och skapade snabbt en tillitsfull atmosfär genom att lyssna och visa intresse för vad mina informanter hade att säga. När jag avslutade en intervju sa de flesta att det inte var så farligt som de trott. Den tjugotvååriga Maria uttryckte, då jag frågade om hon hade något mer att tillägga:

Jag anser att man borde göra flera liknande undersökningar, eftersom när man diskuterar så här så kommer man fram till tankar som man inte reflekterar över dagligen. Inte bara det, utan det kommer ut i media, och det som undersöks är saker som är av vikt och nytta

för samhället. Det är bättre att undersöka på det här sättet, genom att fråga. Det skrivs så mycket om Istrien utan att man har undersökt saken innan.

Likaså hjälpte min ålder mycket i skapandet av tillit, eftersom mina informanter var ungdomar, och kunde därmed prata och öppna sig lättare med mig, på grund av att det mellan oss inte fanns en så stor åldersskillnad (Stojanovic 1998: 22). En annan sak som jag förenklade min forskning var språket. Eftersom jag pratar både kroatiska och italienska kände sig inte mina intervjupersoner så främmande inför mig. Jag tror att det skulle ha varit mycket svårare att utföra intervjuerna med någon som inte alls hade någon anknytning till Istrien, d.v.s. någon som var helt utomstående. Jag var för dem på ett sätt både subjekt och objekt. Jag ville förstå deras situation objektivt, utifrån, men de kände också att jag var en av dem. Detta gjorde lättare för mig att snabbare skapa tillit mellan oss. Jag försökte hela tiden frambringa en mänsklig kontakt mellan oss, eftersom en effektiv forskning är i beroende av samspelet mellan aktören och forskaren. Efter att vi blev klara med intervjun fortsatte jag i de flesta fall att småprata med de intervjuade, och kunde på det sättet få ytterliggare betydelsefull information (Widerberg 2002: 94).

Jag upptäckte att det inte var så svårt för dem att prata om ämnet jag undersökte, men då och då kändes det också som att några av informanterna var mer ordsnåla än andra. Däremot tyckte jag inte att detta utgjorde ett stort problem eftersom, individer vi möter dagligen också skiljer sig från varandra.

Jag skrev ut intervjuerna direkt efter intervjuandet. Till följd därav kunde jag få en större uppfattning och förstå relevanta fakta av materialet, och kanske bredda frågorna som jag skulle ställa på fortsatta intervjuerna (Widerberg 2002: 95). Både distansen till mig som en utomstående och närmandet på grund av språket, gjorde att ungdomarna öppnade sig och utförligt beskrev sina känslor och upplevelser för mig. Jag har behållit deras anonymitet och har använt pseudonymer för att skydda dem.

2.7. Analysarbetet

Efter att ha samlat alla intervjuerna har jag läst dem åtskilliga gånger, för att kunna få grepp om dem, men också för att långsamt hitta nyckelord. Jag letade i intervjuerna efter de delar som skulle kunna belysa det tema jag hade valt för min forskning. Genom att jag systematiserade och reducerade mitt material kunde jag lättare gå över till själva analysdelen, den viktigaste delen i arbetet. Detta kallas för *forskarens datareduktion*. Materialet strukturerades och reducerades utan att själva innehållet gick förlorat. Den sista delen av arbetet var själva analysdelen, där jag letade efter information i mitt material som skulle kunna vara relevant och utnyttjas i mitt teorisammanhang (Stojanovic 1998:25-26).

3. Teori

3.1. Valet av teorin

Som en teoretisk utgångspunkt, i analysen av materialet, har jag valt den fenomenologiska teorin, på grund av dess fokusering på interaktionen mellan individerna på mikroplanet och inte på samhället som helhet. Fenomenologerna ser människorna som skapare av det sociala systemet och inte omvänt (Haralambes 1989: 28). Valet av teorin har således gjorts på grund av min kritiska syn på positivisterna och deras uppfattning av verkligheten som något som finns där ute. Positivisterna anser att forskningen inom sociologin bör ske på samma grunder som den gör hos naturvetenskapen. Fenomenologerna motsätter sig denna positivistiska syn och menar istället att till skillnad från materialet är människans handling målmedveten. Hon ger en mening åt sitt handlande.

Jag har valt att använda Alfred Schützs fenomenologiska teori och hans syn på kulturmönster och skapandet av ett *vi*-medvetande. Det finns flera andra teoretiker som behandlar social identifikation. Zygmunt Bauman (1992) använder sig exempelvis just av Alfreds Schützs resonemang i sina förklaringar. Antony Giddens (2001), Charles Taylor (1994), George Herbert Mead (1965) och Erving Goffman (1974) är bara några av de teoretiker som forskat kring samma problemområde.

Ett annat lika avgörande motiv för mitt val av Schütz teori var hans fokusering på vardagsforskning, och den mellanmännsliga interaktionens vikt i skapandet av den sociala identiteten. Då Schützs fenomenologiska teorin inte räcker till ämnar jag ta upp också andra teoretiker som ska fungera som stöd för att skapa en helhet i mitt resonemang. Med utgångspunkt från Schützs begrepp *interaktion* så vill jag också se vilken innebörd platsen har i skapandet av människans kollektiva identifikation. Jag har kontaktat etnologi- professorn Jonas Frykman, som är specialiserad på detta område, och intervjuat honom för att få reda på mer om hur han ser på Istrien och den istriska befolkningens identitet, sett ur den fenomenologiska utgångspunkten om platsens betydelse.

Jag tänker först kort beskriva huvuddraget i forskarnas teorier för att sedan i analysarbetet återknyta till dem för att se ett sammanhang mellan teori och verklighet. Jag vill få reda på varför människor väljer att identifiera sig med individer som de inte känner? Varför skulle människor välja att identifiera sig med en region istället för med nationen de tillhör?

3.2. Den fenomenologiska teorin

Med utgångspunkt i Schützs bok *Den sociala världens fenomenologi* tänker jag använda mig av de delar av hans teori som är relevanta för min forskning och som skulle kunna förklara hur människor i Istrien upplever världen de lever i.

Inledningsvis vill jag säga att Schützs stora inspirationskälla är Max Webers handlingsteori och begreppet *verstehen*. Han är av samma åsikt som Weber som menar att aktörerna upplever sin värld som en meningsfull verklighet. Denna verklighet skapas genom att individen tolkar händelser, och sig själv, i sin omgivning. Däremot anser Schütz att Webers teori är ytlig och icke avslutad, eftersom den inte besvarar på frågor som: hur blir individernas förståelse och uppfattning ömsesidig och gemensam med andra aktörers tänkesätt i ett samhälle (Moe 1995:130)? Schütz ger sin förklaring genom att se den sociala världen som *ett intersubjektivt fenomen*. För Schütz är den sociala interaktionen,

/.../ flera människors sammanflätande handlingar, som är ömsesidigt relaterade till varandra genom den mening som aktören tillskriver sin handling och som han utgår ifrån att den andre förstår (Schütz 2002:254).

För att kunna få ett grepp om innebörden av Schützs begrepp ämnar jag reda ut vad *intersubjektivt fenomen* skulle betyda i istriernas fall. Vi kan säga att istriernas språk, som är en blandning av det kroatiska och det italienska, är ett av deras intersubjektiva fenomen. Språket för istrier måste då ha samma innebörd för andra istrier för att de ska förstå varandra. Språket har en kraft i överföring av mening, och den utgör fundamentet för de sociala relationerna. Gester och andra *spelregler*, som finns i alla kulturmönster, måste förstås människor emellan för att kommunikationen ska fungera och för att den kollektiva identifikationen ska skapas.

3.3. Människans förkunskaper

Vi kan konstatera att denna sociala värld, som jag tog upp i förra avsnittet, existerar redan innan individen föds, och den har redan innan uttolkats av våra förfäder. Dessa lager av upplevelser av människor innan oss är vår förhandskunskap och utgör vårt referensschema. (Schütz 2002:32). Genom att födas på en bestämd plats, i detta fall Istrien, får man genom föräldrar, skola, kompisar och TV en grundkunskap, d.v.s. en underbyggd kunskap som konstrueras vidare under hela ens liv.

För att spinna vidare på denna tanke tänker jag försöka reda ut vilken kunskap en istrier skulle kunna tillgodogöra sig som senare skulle kunna göra att han ”kände sig” mer som en istrier än som en kroat eller en italienare. Den första källan till den ”istriska identiteten” skulle

enligt mig vara språket. Det kroatiska språket i Istrien är en gammal traditionell dialekt med många ord som härstammar från det italienska språket (Camdzic 2 002:23). Man pratar där också en italienska som är en gammal venetiansk dialekt. Detta gör, anser jag, att istriier skulle kunna få en starkare anknytning till regionen eftersom det språket individen använder sig av, talas just i det speciella, avgränsade territoriet. Det kan vi också se i andra regioner som Fladern och Vallonet i Belgien eller i Schweiz som är uppdelat i ett italienskt, tyskt och franskspråkigt område. Där har utvecklingen efter andra världskriget gått allt mer mot regionaliseringen efter språkliga kriterier (Tägil, 1994:13).

Den andra källan skulle vara tidigare erfarenheter gjorda av istrierna själva och andra som levde innan dem. När man ser på fallet Istrien har regionen bara under 1900 talet bytt statsvälde fem gånger: Habsburg, Italien, Tyskland, Jugoslavien och nu Kroatien (Botteri 2 002:18). Genom att regionen har bytt statsöverhuvud under tiden tror jag inte att det någonsin kunde skapas en stor kulturell sammankoppling mellan den aktuella staten och regionen Istrien.

Det som jag saknar i Schützs resonemang om förkunskap, och dess innebörd i identitetsskapandet, är att han inte förklarar hur förkunskapen påverkar olika grupper på olika sätt. Det viktiga i sammanhanget är att vi har många sociala jag och inte bara ett. Man kan inte genom hans resonemang komma till förståelse av exempelvis generationsskillnader eller könsskillnader. Hur får barnen en annan syn på världen än deras föräldrar har? Varför brukar de nya generationerna ha ett annat kulturmönster än deras föräldrar? Med Schützs teori blir samhälle statiskt och alla medlemmar blir lika varandra. Jag håller med om att människan föds i en given, ordnad värld med redan ordnade förkunskaper. Däremot instämmer jag inte med att den underbyggda kunskapen konstrueras under hela livet på samma nivå eftersom förkunskapen, enligt mig, påverkar olika grupper på olika sätt. Här vill jag använda mig av Giddens resonemang kring begreppet *socialisering*, som innebär skapande av sociala jag. Kan det inte vara så att socialiseringen har olika faser och att barnet är mer mottagligt än en vuxen för en konstruktion av nya kunskaper? Jag anser att ett barn föds som ett oskrivet blad (*tabula rasa*), som måste fyllas på genom interaktion med människor. Giddens menar att den mest aktiva inlärningsprocessen sker under barndomen och tonåren (Giddens 2 001:27). Detta skulle kunna förklara generationsskillnaderna. Finns det någon skillnad mellan generationer när det gäller den istriska identiteten och *vi*-känslan i det regionala sammanhanget? Den vuxna människan är inte längre lika mottaglig för nya kunskaper som barnen är. Alltså borde den gamla generationen ha mer traditionella kulturmönster medan den nya skulle, enligt mig, vara mer mottaglig för nya sorters kunskap. Avgörande delar av kulturmönstret skapas mest under barndomen och ungdomsåren, och det är denna hypotes som också ligger som bakgrund vid valet av intervjupersoner.

3.4. Sunt förnuft och perspektivets ömsesidighet

Den ovannämnda förkunskapen sammanhänger med individens vardagsupplevelse. Vardagslivet är inte något privat utan det skapas genom interaktion mellan aktörerna och är gemensam. Människan upplever sin värld som något som finns och existerar utanför henne, och som var och en tolkar med hjälp av sina erfarenheter och med *sunt förnuft*. Det som Schütz menar med sunt förnuft är den kunskap som skapas dagligen genom interaktion med andra medmänniskor. Med sunt förnuft skapar vi en standardiserad värld som består av olika sorts typifieringar. Dessa typifieringar är förenklade tolkningar av verkligheten, men de hjälper oss att uppfatta och förstå de yttre händelserna i ett meningsfullt sammanhang. De framkallar en ordning i samhället (Hughes & Månsson 1988:117,118).

Vi ser på verkligheten på liknande sätt som andra individer i vår omgivning gör. Detta kallar Schütz för *perspektivets ömsesidighet*. Individerna är inte enbart individuella varelser med egna uppfattningar och erfarenheter, utan de har också en social värld som består av ständig ömsesidig kommunikation och en gemensam tolkning av världen. Genom kommunikation skapas en gemensam mening mellan aktörerna. Denna gemensamma kunskap ger oss möjlighet att förstå och att veta hur vi ska uppföra oss och handla till vardags, samtidigt som vi får förståelse för andras handlingar. På det sättet skapar vi ett kollektivt *vi* som skiljer sig från *de*, eftersom *vi* delar uppfattningar och förståelse genom kommunikation och det samspel som sker mellan oss. Utanför denna gemensamma sfär av *vi*- medlemmar finns ett främmande territorium som vi har begränsad kontakt med. Denna andra värld består av tänkesätt vi inte känner till, en annan värld av *de*- medlemmar (Schütz 2 002:37).

Detta tankesätt bör enligt mig förenkla förståelsen av Istriens särdrag. Istriers generella förkunskap om *istriers typikalitet* skulle enligt mig utgöra ett referensschema för hans eller hennes vidare tolkningar om istriernas specifika drag. Genom förkunskaper om sig själv och andra, samt med interaktion, tolkar en istriier sin omgivning och världen utanför. Jag tror att gruppen själv har en uppfattning om sin istriska identitet som skiljer sig från den kroatiska, men samtidigt är en del av den. Vi får inte glömma att människan är sammansatt av många sociala jag. En istriier kan vara både italienare, kroat, ung, gammal, invandrare, stadsbo, bybo etc. Det finns alltså inte enbart en variabel. Vi innehar inte bara en identitet. Men vi kan kalla det istriska kulturmönstret för en övergripare och ett skal sammansatt av många individer med många sociala identiteter (Troost, Levin 1999: 143). Detta kulturmönster skapar en mall för hur en Istrier är och vilka huvudegenskaper han eller hon har, men den skapar också modellen om hur andra utanför Istrien är.

3.5. De sociala identiteterna

Eftersom Schütz inte förklarar denna multipla identifikation hos människan, tänker jag integrera Erving Goffmans tes för att således förstärka min argumentation. I sin bok *Jaget och maskerna* tittar Goffman på det mänskliga livsloppet i form av en teaterföreställning. Vi är skådespelare som spelar många olika roller beroende på pjäsen och åskådarna (Goffman 1974:17). Han anser att vi spelar för våra sociala åskådare för att vi ska kunna behålla en stabil självbild. Goffmans teori tar upp det faktum att vi inte enbart är uttryckare av en identitet, den regionala, utan också den etniska, den generationella, denna av invandrare, etc.

Identifieringen med en av de olika *vi* grupper som vi kan välja emellan är beroende av den situation vi befinner oss i. Jag tror att den regionala identiteten hos en istrien också betonas genom istriernas intresse för att vara med i Europa. Tonvikten på den regionala identifikationen skiljer sig förmodligen från exempelvis Skåne, som inte har något stort behov av att bevisa sin regionala identitet, eftersom de redan finns i Europa och har inte någon nytta i att betona denna del av identifikationen. Under intervjun med Jonas Frykman, etnologi- professorn, fick jag veta att ”det intressanta med Istrien är det enorma behov hos människor av att bli internationellt erkända” (intervju, 2003).

Vi kan således fastställa att människans tolkning beror på hennes tidigare erfarenheter, både de historiska och de enskilda. Dessa erfarenheter är också bundna till individens medmänniskor vars handlingar bidrar till hennes egen, nuvarande kunskap, men även av situationen och intresset som finns i att betona en viss identifikation.

3.6. Platsens betydelse

En sak är i varje fall säker: mellan stadsbornas liv och denna bro existerar ett intimt och sekelgammalt band. Deras öden är så sammanflätande att de inte kan tänkas skilda åt och inte kan berättas var för sig. Därför är berättelsen om bronns tillblivelse och öden samtidigt berättelsen om livet i staden och dess invånare, från generation till generation, liksom det tvärs igenom alla berättelser om staden går en linje som är stenbron med sina elva valv, med *kapijan* som en krona i mitten.
(Ivo Andric, *Bron över Drina*, sid 14)

Nu när vi har förstått hur det sociala nätverket och förkunskapen påverkar gemenskapskänslan vill jag se det fenomenologiska perspektivet ur en geografisk vinkel. Alla djur har ju sitt revir. Hur påverkar oss platsen där vi lever?

Vi kan notera det faktum att interaktionen inte enbart behöver ske mellan människorna för att det ska skapas en kollektiv, social identitet. Etnologerna Kjell Hansen och Karin Salomonsson ser platsen som en viktig faktor i formningen av den kollektiva tillhörigheten.

”Människor är inga frittflyttande intellektuella, utan handlandet och kulturbygget äger alltid rum någonstans. Människan agerar inte på platsen utan platsen gör också något med oss.”

(Hansen & Salomonsson, 2001:15).

Jag anser att liksom människor, böcker, media och andra materiella ting som finns utanför oss, har även platsen en stor påverkan på oss vid skapandet av vår världsuppfattning. Det sker en ömsesidig kommunikation mellan oss och en plats. Däremot påverkar platsen oss på olika sätt; en ung flickas syn och känsla om sin hemstad är annorlunda än känslan som hennes mamma har. Med utgångspunkt från mina åsikter är tiden också en faktor som är avgörande för både socialiseringen och platsens påverkan på människan. Precis som med socialiseringen, så går barnet igenom olika stadier av platsens inverkan på det. Platsen är en del av människans kontext och här lär sig människan om vem och vad hon är. På det sättet blir den en viktig del i hennes liv. Det är exempelvis lättare för en ung människa att flytta till ett annat land, eller en annan stad än det är för en äldre eftersom den äldre människan under längre tid har handlat aktivt på den specifika platsen.

Men hur kan vi genom Schützs teori se på människas förkunskaper i platsens fall? I turistbroschyrer presenteras Istrien idag som *Terra Magica*, som ett område med en mycket specifik och fascinerande natur. Det talas ofta om vit magi i dessa områden och naturens övernaturliga påverkan på människan. Denna syn om Istriens särart kan även ses som människans förkunskap. Sedan födelsen får man kunskap om dess skönhet och magi och således förs denna tanke om naturens kraft från generation till generation.

Det kan även märkas att omgivningen anses vara av stor vikt i skapandet av den sociala identiteten om vi vidare ska tolka Schützs teori. Det är som om naturen kommunicerade med människan menar Jonas Frykman (Frykman 2001: 23). Han har forskat just om Istrien och så här uttalar han sig om halvön:

”Jag blir fortfarande gripen då jag tänker på hur vackert Istrien är. Det fick mig att börja intressera mig för landskapet och den plats som landskapet tar i människors uppfattningar och det som gör att landskapet återverkar på människor...”
(intervju 2003).

Utom naturen anser jag att Istriens monument och byggnader kan vara av stor betydelse i skapandet av den istriska identiteten. När jag kom till Pula blev jag överraskad av den stora blandningen i byggnadsstilar, av romerska byggnader som t.ex. den kända amfiteatern och små kyrkor, och de gråa husen från kommunisttiden och det gamla Jugoslavien. Alla dessa monument föreställde för mig en historiebok. Genom de kunde jag ana Istriens rika historia.

Vidare kan vi också tänka oss att genom människornas gemensamma erfarenheter på en plats skapas kulturmönstret (Anderberg 2003:1). ”Människornas uppfattning av personlig

och kulturell identitet är intimt förknippad med platsidentiteten”, hävdar kulturgeografen Staffan Anderberg och fortsätter med att säga att, ”dessa identiteter kombineras så att en gemensam identitet uppstår vilken omfattas av alla som under en längre tid gemensamt delar en plats (Anderberg, 2003:2). Staffan Anderberg menar att identifiering med platsen konstrueras av tre element: den fysiska omgivningen, aktiviteter och mening. Varje plats har en specifik fysisk särprägel som han kallar för *platsens anda*. Den föreställer de specifika egenskaperna som platsen har. På platsen utspelas olika aktiviteter mellan människor, och dessa aktiviteter skapar en mening och en innebörd i livet för dessa människor. Han förklarar vidare att platsens anda, eller känslan för en specifik plats, är kanske som allra mest påtaglig när man känner hemlängtan (Anderberg 2003:2).

Således är grundtanken med min teori och metod att vi interagerar inte enbart med människor som befinner sig runt omkring oss, utan även med platsen som alltid finns där vi agerar. På samma sätt som vi skapar och omvandlar naturen, så gör också naturen och det materiella någonting med oss. Hansen och Salomonsson förklarar detta då de förnekar Descartes kända uttalandet ”Jag tänker alltså är jag” och istället använder sig av den fenomenologiska tesen ”jag är alltså tänker jag” (Hansen & Salomonsson 2001:15). Denna tanke förklarar den stora betydelsen av det materiella och dess påverkan på skapandet av våra identiteter.

Vi kan konstatera att vi handlar och tänker utifrån det vi har lärt oss, och utifrån våra kulturella värderingar. Däremot skapas våra kulturella värderingar inte enbart av vårt deltagande i världen utan också av att vårt deltagande sker på en särskild plats. Det är platsen och dess specifika utformning som berättar för oss vem och vad vi är i termer av var vi är (Salomonsson 2001:43). På det sättet har platsen en betydelse i skapandet av förhållandet mellan *vi* och *de*- känslan, genom att se det från det geografiska perspektivet som är *här* och *där*. *Vi* är *här*, i Istrien, Skåne etc. och *de* är *där* i Tyskland, Frankrike, etc.

Avslutningsvis vill jag även diskutera sociologen David Harveys teori, i vilken han använder sig av två begrepp, *place* och *space*, i förklaringen av fenomenet, platsen. *Place* är enligt honom det konkreta, lokala och subjektiva. Det är denna verklighet som vi möter dagligen och som vi känner igen. *Space* är å andra sidan ett begrepp bestående av symboler och föreställningar. Det presenterar det globala och det objektiva (Harvey 1996:294). I vår globaliserade värld söker sig människor till en mer begriplig tillvaro, alltså till *place*. Med begreppet *space* hänvisas det till de överordnade samhällskrafterna medan konceptet *place* relaterar till en existentiell kategori, som är en faktor för människans identitetsbildande (Nyland, 2003: 4). I Europeiska Unionen som ses som ett rum, *space*, skapas en abstrakt gemenskap medan den mer konkreta och känslomässiga gemenskapen finns i regionen, staden eller byn människorna bor i. Istrien är inte med i den Europeiska Unionen men min åsikt är att

befolkningen önskar gå med för att vara med inom det moderna Europa. De önskar ha den Europeiska unionen som en abstrakt gemenskap, *space*.

4. Analys

Efter att jag har presenterat både teorin och metoden går jag över till den mest väsentliga delen av arbetet för att se hur verkligheten överensstämmer med min förförståelse. Här är det på sin plats att nämna att citaten från mina intervjuer inte kan vara ordagranna eftersom de är översatta från originalspråket.

4.1 Den regionala identiteten

De ungdomar som jag intervjuat var alla utom en födda i Istrien. Av tio ungdomar var det åtta som identifierade sig mer med Istrien som en region, än med Kroatien eller Italien som en stat. Alltså är den regionala identiteten väldigt dominerande bland de jag har intervjuat och den är mer överordnad än de andra identiteterna. Alla intervjuade sa att denna regionala identifikation är väldigt synbar i Istrien och att befolkningen uppfattar Istrien som ett litet land som skiljer sig från andra delar av Kroatien. Regionen befinner sig i området mellan två stater och har ett ekonomiskt och kulturellt förhållande med bägge. Människorna har här alltid haft en större förbindelse med det lokala än med det nationella ansåg ungdomarna.

Artonårige Francesco, som går i italienskt gymnasium (och är italienare) förklarar:

... Det här med regionalism är positivt eftersom Istrien är väldigt specifikt. Men det finns gränser och vi ska inte gå till extremer och kräva självständighet. Många människor i Istrien är emot den stora och extrema kroatiska nationalism som har varit närvarande i hela landet sedan början av kriget. Här i Istrien har man alltid varit emot nationalism och den kroatiska politik som har varit gällande de sista tio åren.

Tjugotvååriga Marija, med en italiensk etnisk tillhörighet, anser att:

... den regionala identiteten är stark här och därför gillar inte andra delar av Kroatien oss. Någon har sagt och det stämmer: ”tack och lov att jag är en istrier”. Även för mig är Istrien på första plats och därefter kommer Kroatien och sedan Italien. Jag tror att de flesta ser det som jag gör.

Däremot var kroatiska studenten Bojana av en annan uppfattning och sa:

Jag är inte mycket bunden till min region. Det känns dumt att vi inte alls bryr oss om Kroatien som vår nation. Jag erkänner att den regionala identifikationen känns starkt i Istrien. Däremot tycker jag att vi alla tillhör Kroatien.

Orsaken till valet av regional identitet anser jag är beroende av flera skilda faktorer. Ser man det geografiskt, befinner sig Istrien för sig själv, inte i Kroatien eller i Italien. Historiskt blev regionen erövrade av många skilda folk och därmed blev befolkningen i Istrien väldigt kulturellt och etniskt blandad. Den här världen existerade innan dessa ungdomar föddes och den har upplevts och tolkats av andra innan dem. Denna historiska förkunskap, plockade den nittonårige

gymnasieeleven Josip, och flera andra, upp genom att tolka vad deras mor- och farföräldrarna skildrade:

Min farbror och farfar berättade att under Italien behandlades vi väldigt dåligt. För dem var vi slavar. Jag vet inte, men för mig är vi lika mycket italienska, som österrikiska eller kroatiska.

Denna förkunskap om Istriens historia, berättad av förfäderna och i skolan, används nu för att tolka de nya situationer dagens istrier befinner sig i. Den sista aktuella händelsen är den kroatiska nationalistiska politik som har kommit i och med kriget i f.d. Jugoslavien. Istrierna bestämde sig att inte vara med på den. Genom sina förkunskaper från sina förfäders upplevelser och erfarenheter, och från historieböcker tog de inte ställning för några av de nationalistiska extremerna, eftersom Istrien under sin historia redan varit slav under många stater. Ur denna historiska förkunskap får människor sitt referensschema om hur de ska handla i liknande situationer.

Språket kan också ses som en av de förkunskaper som man får när man föds, då det förbinder istrier med varandra och skapar deras övergripande identitet. Jag blev helt fascinerad av hur många språk dessa unga Istrier får bara genom att födas. Många av dem lär sig både italienska och kroatiska såväl som den istriska dialekten när de är små. Senare lär de sig engelska och tyska i skolan. Språket blir en viktig faktor i deras liv i Istrien bland annat p.g.a. turismen. Genom att kunna många språk redan sedan barndomen lär de sig att bli mer öppna för andra kulturer, genom att med språkets hjälp kunna förstå dem. Språket skapar på det sättet en förbindelse mellan dem och andra. Men den skapar också skillnader. Då jag frågade Maria när hon känner sig diskriminerad så sa hon:

Aldrig här i Istrien, men om jag åker runt i Kroatien, då känner jag det eftersom jag är van vid att blanda kroatiska och italienska. Här förstår mig alla och det är inte nåt konstigt här, men när man är i andra delar av Kroatien, då ser folk på en konstigt.

Francesco, som även han är av italiensk nationalitet, förklarar hur han känner sig då han reser till Italien:

... folk där ser oss annorlunda. Även om man pratar perfekt italienska hörs det genast att vi inte är från Italien. Vi pratar inte italienska så som de pratar den där idag. Språket förändras hela tiden och vi har ett språk som är ”istrisk italienskt”, härstammande från den gamla venetianska dialekten.

Det är däremot skillnad mellan de unga och de äldre, anser mina intervjupersoner. Många äldre människor vill enbart prata på den istriska dialekten, menar de. Detta skapar också en skillnad mellan den gamla och den nya regionalismen. Medan den gamla är karakteriserad av instängdhet och icke tolerans utmärker sig den nya regionalismen med mer öppenhet och tolerans. Den artonårige Josip sa om den äldre generationen:

De är väldigt instängda, traditionella och religiösa. Om du ber att få köpa vin från en gammal istrier, eller någon från byn, då skulle han säga nej. Men om du däremot frågar honom på den istriska dialekten, då skulle han ge den till dig gratis. De är öppna för sina, istrier. Men för de som kommer utifrån har de stor misstro.

I Istrien finns idag både kroatiska och italienska skolor, och man kan välja vilken skola man vill gå i. Gatunamn är skrivna på båda språk. Människor i Istrien reser idag ofta både till andra delar av Kroatien och till Italien. De vill lära sig både det kroatiska och det italienska språket, på grund av de många italienska turisterna men också på grund av att de i framtiden vill åka och studera, antingen i Kroatien eller i Italien. Större interaktion med omvärlden, den stora blandningen av nationaliteter men också stora immigrationer från andra delar av forna Jugoslavien har skapat en större förståelse mot andra. Eftersom de unga genomgår den mest aktiva inlärningsprocessen enligt Giddens, anser jag att de lättare har mottagit alla de nya kunskaper som kommer utifrån samhället.

4.2. Vardagsupplevelsens betydelse

Det som jag har konstaterat fram tills nu är att alla människor i Istrien föds och uppfostras i en grupp med de specifika kulturmönsterna. Dessa kulturmönster är enligt Schütz de förkunskaper från andra som har levt innan oss. De är standardiserade scheman som behövs som vägledning i de dagliga situationerna. Dessa scheman är som *recept*, eller kan med Schützs ord kallas för *sunt förnuft*, och handlar om hur vi vidare ska tolka och aktivt medverka i världen. Dessa recept och mönster hjälper till att lösa problem i vardagen och Schütz kallar dem för *perspektivets ömsesidighet*.

För att bättre uppfatta det sunda förnuftets och kulturreceptens existens, har jag intervjuat Andrea, en bosnisk tjej som kom till Istrien i samband med kriget. Hon förklarar hur det var att anpassa sig till ett nytt samhälle:

... många som kommer utifrån Istrien har svårt att bli accepterade i början. Nu däremot ser de mig som en av dem. Men i början var det svårt. Nu pratar jag med samma uttal som alla andra här...

Med fenomenologiska ögon skulle man kunna se henne som en främling, som i början inte kunde förstå det inrutade mönstret eller det ömsesidiga perspektivet som fanns i det samhälle hon kom till. Hon kände inte till de välbeprövade recepten som skilde sig från hennes tidigare. Hon kände sig inte hemma. Men eftersom hon under den tiden hon varit i Istrien gått genom undersökningsprocessen i letande efter kulturmönster, har hon lyckats anpassa sig till omgivningen.

Språket är ett annat uttrycksschema som människan måste lära sig för att bli tagen som *vi* i en ny miljö. Hela gruppens historia finns i människornas sätt att uttrycka sig, menar Schütz. Andrea har genom interaktion och kommunikation lyckats avkoda ingruppens kulturmönster så att den inte längre blev främmande för henne. Eftersom hon kom som liten, vid tio års ålder, var det lättare för henne att ta emot de nya kulturella principer hon mötte i Istrien. En annan sak som kan ha underlättat hennes situation, tror jag, är att kulturmönster mellan Kroatien och Bosnien skiljer sig inte mycket åt.

Efter att vi har undersökt hur det är att vara en främling, och en medlem av *de*, ska vi nu se vad det är som skapar en *vi*- känsla enligt den fenomenologiska tesen.

Alla intervjuade utom Andrea uttryckte att det som förbinder dem mest med Istrien är deras familj och vänner, men också havet och naturen. Maria förklarade det såhär när jag frågade henne varför hon kände sig mest förbunden med Istrien:

Jag är född här och det är min plats. Alla länder kan vara jättevackra men hemma är alltid hemma. Det som förbinder mig mest med Istrien är min familj och mina vänner. Eftersom de är här. Om jag får jobb i Livorno, tror jag att jag kommer att åka hem varje helg, för att träffa min familj...

Hem skulle med Schütz ord vara det specifika levnadssätt som man har känslomässiga kontakter med och som är välbekant. Det är de välkända kulturmönster som skapar trygghet. Då jag vidare frågade hur det skulle kännas att flytta från Istrien svarade många att de förmodligen skulle göra det under en tid, men att det skulle vara svårt att anpassa sig någon annanstans. Den artonåriga Ivana förklarar att ”man har ju byggt upp hela sitt liv här, och det skulle bli svårt att börja allt på nytt.”

Då vi fått mer klarhet i vad det innebär att vara en medlem av *de* eller en av *vi*, ska jag nu undersöka några av de typifieringar och kulturmönster som finns i den givna istriska karaktären. Samtliga intervjupersoner som jag har intervjuat har upplevt att det specifika med Istrien är mentaliteten hos människor, samt platsen och naturen som är väldigt karakteristiska. I detta avsnitt ska jag däremot undersöka hur istrierna ser på sig själva, hur de tror att andra ser på dem samt hur de ser på de andra.

Ungdomarna som har växt upp i Istrien med det specifika receptet har ett välinrutat mönster som skapar trygghet och säkerhet i deras omgivning. Ingen av mina informanter har på något sätt uttryckt tanken att den italienska minoriteten skiljer sig från den kroatiska. I stället har jag fått en mer övergripande uppfattning om att de talade mer om en gemensam istrisk identitet i termer av *vi istrier*. Josip förklarade att ”så länge det har funnits kroater här i Istrien så har det även funnits italienare”. Detta gör, anser jag, att både italienare och kroater har skapat ett förenat istriskt kulturellt mönster. Så gott som alla ungdomarna uppfattade sin kultur som tolerant med människor som är öppna för skillnader och mångkulturalism. De ansåg att de skiljer sig från

andra genom att de är mer avslappnade och har tid till att umgås med varandra och inte springer efter pengar, som de tror att människor i andra delar av Europa gör. Här berättar den nittonåriga Valentina, som går i italienskt gymnasium:

Det som är karakteristiskt för Istrien är dess etniska heterogenitet av människor. Jag anser att istrier är mycket öppna människor, åtminstone de nya generationerna.

Josip tillägger att ”utöver vår etniska heterogenitet är vi väldigt positiva och kommunikativa människor”. Flera ansåg även att folk som kommer till Istrien ser dessa människor på liknande sätt, men att när de själva reste till andra delar av världen sågs de mer som primitiva. Så här säger Francesco:

Det som stör mig då jag åker till mina släktingar i Italien är att italienare fortfarande tror att vi tillhör Jugoslavien och att det är krig här. De ser oss som människor från Balkan, som mer primitiva än resten av Europa.

Kommunikationen mellan den italienska minoriteten och kroaterna, som funnits så länge det existerat en istrisk historia, har skapat en bra relation mellan folket och en gemensam *vi* känsla. Det finns ett stort antal av blandäktenskap bland istrier som bevisar att de inte sätter så stor vikt vid den nationella tillhörigheten.

Valet av den specifika identiteten kan däremot också vara situationell enligt Goffman. Detta har visat sig även genom mitt intervjuande. Som vi såg i det senaste citatet har många ungdomar uttryckt vikten av att vara erkända, och ovilja mot det som förbinder dem med det gamla Jugoslavien och ”det primitiva” och ”våldsamma” Balkan. De vill istället vara en del av det moderna Europa och påvisa Istriens status som EU-region. Så här berättar Valentina:

Istrien skiljer sig från andra delar av Kroatien, för att vi är nära Italien och folk är mer öppna här. Jag tror inte att det är så exempelvis i Slavonien.

De vill hela tiden understryka sin heterogenitet och sin etniska och kulturella tolerans, förmodligen just för att visa att *vi* inte är som *de*, andra från forna Jugoslavien. I Istrien var det inget krig. *Vi* är europeér. På det sättet skapas en ännu mer överordnad identitet, *vi europeér*. Goffman menar att vi är skådespelare som spelar olika roller beroende på pjäsen. Med detta menas att människorna tar fram den sociala identifikation som de kan dra nytta av. Då jag frågade när ungdomarna kände sig som kroater blev svaret oftast att det var då Kroatien utmärkte sig med någonting positivt. Den kroatiska tjejen Vanja bevisar mitt påstående: ” Jag känner mig som kroat när Kroatien utmärker sig med sina duktiga idrottare, och då jag kan bli stolt över att jag är kroat.”

Människan väljer sin identitet beroende på hur de vill att andra ska uppfatta dem. Mina intervjuade vill komma in som en del i Europa och väljer kanske även därför att identifiera sig med den regionala identiteten och med allt som detta innebär. De har också ett ekonomiskt intresse av att uttrycka sin regionala identitet. Josip förklarar:

Om Kroatien skulle erkänna Istrien som en region skulle Istrien kunna ge mycket till Kroatien. EU skulle hjälpa mycket med återbyggnad av infrastrukturen. Det skulle vara positivt när man tänker i långa banor.

De flesta sa att det är positivt med regionalism, eftersom Istrien utnyttjas av Kroatien. ”Istrien som har bättre ekonomiska möjligheter än andra delar av Kroatien är inte alls rikare”, säger Maria.

4.3. Platsens betydelse

Under den senaste tiden har intresset för platsen och dess innebörd i skapandet av identiteten ökat bland forskare. Det som Hansen och Salomonson anser är att en interaktion och en ömsesidig påverkan inträffar mellan just människan och platsen.

Av tio intervjuade har nio uttryckt att det som förbinder dem med Istrien är platsen i sig och naturen. Alla har nämnt havet och dess betydelse i deras liv. Vanja berättar sin version om vad skapar hennes förbindelse med Istrien:

Jag har tillbringat hela min barndom här. Jag är härifrån och därför känner jag mig förbunden med Istrien. Varje ställe i Istrien är speciell. Jag gillar stranden och havet. På sommaren är här mycket vackert, i de här istriska platserna nära havet. Det som förbinder mig med Istrien är mina rötter men också dess skönhet.

Hansen och Salomonsson förklarar att interaktion skapar vår identitet. Interaktionen måste dock ske på en specifik, given plats. Det som Vanja menar med rötter och barndomen är alla de speciella minnen, som har hänt på den givna platsen. Samtidigt som vi interagerar med andra människor interagerar vi med platsen, eftersom den finns där. Platsen är som en människa i detta fall, om jag ska uttrycka mig med Jonas Frykmans ord. Då vi kommer ihåg ett speciellt ögonblick, kommer vi ihåg också var ögonblicket hände. I Vanjas uttalande ser vi alla de element som Anderberg talar om då han förklarar konstruktionen av identitet. Vanja berättar både om det specifika med naturen, som havet och stranden, och om Istriens skönhet. Det säregna med platsen har sammansmält med aktiviteterna hon utfört på den, som slutligen har gett henne en känsla av mening.

Genom att höra om Istrien och dess magi ända sedan barndomen, så får människan också en förkunskap om platsens innebörd och dess betydelse för människorna. Artonåriga Ivana med kroatisk etnisk tillhörighet uttrycker det så att ”den som kommer till Istrien åker inte härifrån så lätt. Det är som en magnet *sägs det*.” Sedan de föds får människor höra om Istriens skönhet och om ”Terra magica” (det magiska landet) och dess särart. På det sättet skapas den underbyggda förkunskapen om platsen.

Staffan Anderberg talar om att känslan och identifieringen med en specifik plats är som starkast då människan känner en hemlängtan. Det känns som om man har förlorat en plats. Identifikationen med platsen är som identifikationen med ett specifikt kulturmönster. Liksom människan har ett välkänt kulturmönster så har hon en välbekant omgivning, som skapar trygghet hos henne. Då hon har förlorat den känns det som man på ett sätt har förlorat en av sina identiteter. Det är igen skillnad i generationerna vad gäller upplevelsen av platskänsla och identifikationen. Det har inte hunnit hända tillräckligt många aktiviteter som skulle kunna förbinda barnet och skapa en så stark platskänsla som hos de äldre. Alla mina intervjupersoner har understrykt platskänslan och identifieringen med platsen. För att bevisa Anderbergs tanke om hemlängtans vikt i förstärkningen av platsidentifieringen, frågade jag om hur ungdomarna skulle känna sig om de flyttade från Istrien. Några sa att de skulle kunna flytta någonstans nära havet, men att de säkerligen skulle längta hem. ”Jag skulle kanske kunna flytta några år, till något större ställe, för att se nya saker, men jag skulle definitivt återvända till Istrien”, sa den årtionåriga gymnasieeleven Valentina. Maria förklarade :

Jag skulle flytta om jag var helt ensam och inte hade någon här. Men ändå tror jag att jag skulle vilja ha någonting här, ett hus kanske. Jag gillar varma länder, med klimat som här, t.ex. Toscana i Italien. Kanske för att det är ungefär samma sorts natur och människornas mentalitet liknar den här. Men jag skulle säkerligen ha nostalgi och ha hemlängtan.

Det är det samma som gäller med interaktion mellan människor, som Schütz beskriver, som med platsen. Det är lättare att anpassa sig till ett kulturmönster som är likt ens eget liksom det är lättare att anpassa sig till en plats som är fysiskt närbesläktad med den egna platsen.

Vi kan även här urskilja den situationella identifikation som Goffman talar om. Stoltheten över denna vackra natur kan vara orsaken till platsidentifieringen. Så här säger Andrea då jag frågat henne hur turisterna ser på Istrien: ”De gillar det jättemycket. Stranden och havet fascinerar dem säkerligen. Också renheten som inte längre finns på många platser.” Då jag frågade vad det specifika för Istrien är, sade flesta att det är dess specifika natur. Maria sa:

Förutom människorna är också platsen och miljön det som är karakteristiskt för Istrien. Vi har snön i inlandet, vi har havet. Vi har berg att promenera på. Vi har allt i vår natur.

Att identifiera sig med platsen kan vara av stolthet, över att den tillhör dem, men också av andra både materiella och känslomässiga intressen. Ungdomarna vill se sig själva som tillhörandes en modern region, och allt som detta innebär. Den moderna regionen fäster stor vikt vid bevarandet av naturen men också av historien och monumenten. Ungdomarna uttrycker sin regionala identitet så här kanske för att de vill tillhöra samma *space* eller abstrakt gemenskap som andra

länder, genom att visa att de har någonting att erbjuda. Erbjudandet är just den bevarade naturen, ekoturismen och den lokala kulturen.

5. Avslutande reflektioner

Jag har i denna uppsats behandlat den sociala identiteten från mikronivå. Jag har fått en större uppfattning och förståelse för den regionala identiteten, samtidigt som jag under arbetets gång fått ännu fler frågor än jag hade från början.

Mina tankar har i denna studie kretsat kring kulturmönster och skapandet av de sociala identiteterna och *vi*- känslan i Istrien. Analysen har visat att min förförståelse om att människorna i Istrien identifierar sig mer med sin region än med sin stat har varit överensstämmande med verkligheten. Under undersöknings gång har jag förstått att människan får sina sociala identiteter genom förkunskap och interaktion, som sker både i kontakt med människor och med den plats hon lever på. Det karakteristiska språket (chaikaviska) och Istriens historia är bara några av de förkunskaper som utgör den istriska identiteten.

Samtliga intervjupersoner upplever att det specifika med Istrien är mentaliteten hos dess människor samt platsen och naturen. Alltså har den övergripande istriska identiteten skapats genom att människor med olika etniska bakgrund har interagerat och agerat på den givna platsen sedan historiens början. Just denna interaktion med människor av olika etniska bakgrund, med tiden och med rummet, har skapat den gemensamma *vi*- känslan.

Jag har också kommit fram till att även den situation människorna befinner sig i utgör bestämmandet av deras identitet. Istrierna har ett behov av att sikta framåt, mot de Europeiska dörrarna och därför vill även dess befolkning gärna ses som toleranta och mångkulturella. För den skull vill de också poängtera det faktum att de är mer regionalt anknutna. Det skulle vara intressant att göra en liknande undersökning i den nya Öresundsregionen eller i Skåne för att jämföra och se skillnader mellan olika regioner. Skulle vi här få ett annat resultat?

Under min forskning har jag allt mer fått insikt i att ämnet jag undersökt också kan ses ur andra vinklar. Därför har jag bestämt mig för att fortsätta fördjupa mig vidare i temat för att se hur man kan tolka skapandet av identiteter även utifrån en makronivå. Den fenomenologiska teorin förklarar exempelvis inte varför människor vill eller är tvungna att handla på ett visst sätt. Om allt är subjektivt, som Schütz menar, då kan vi inte heller komma fram till någonting.

Den andra tanken som har slagit mig, och som är värt att undersöka i framtiden, är maktens roll i människornas val av identiteter. Vi kan tänka på Jugoslavien som ett exempel: Jugoslavien har varit som en förebild för Sverige under 60 och 70-talet med sin politik och etniska mångfald. Forskarna fascinerades av hur bra livet i mångfald fungerade där. Också många människor i f.d. Jugoslavien kände på liknande sätt som istrierna, och såg den

jugoslaviska identiteten som ett övergripande mönster. Vi kan däremot nu se resultaten av denna idealisering. Kan det inte tänkas att många forskare som forskar om Istrien nu gör samma misstag som gjordes med Jugoslavien? Jag säger inte att en liknande konflikt kommer att ske i Istrien så som skedde i Jugoslavien, utan genom att invända mig och kritisera min teori vill jag också fullborda den. Min tanke är att också finna andra faktorer som identifieringen kan vara beroende av, som makten och andra utomstående element. Det skulle vara naivt att bara se aktörerna som skapare av verkligheten. Kanske har forskarna kring Istrien skapat samma idealiserade bild som de gjorde med Jugoslavien bara några decennier innan.

6. Litteraturförteckning

6.1. Böcker

- Andric, Ivo 1993: *Bron över Drina*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag AB.
- Banovac, Boris 2000: *Modernitet, Prostor i Konstrukcija Identiteta*. Zagreb: Revija za sociologiju.
- Bauman, Zygmunt 1992: *Att tänka sociologiskt*. Göteborg: Korpen.
- Camdzic, Vesna 2002: *Istria Guide*. Pula: Mara d.o.o.
- Frykman, Jonas 2001: *En fenomenologisk studie av monumentens förvandling*. Stockholm: Karlssons bokförlag.
- Frykman, Jonas 2001: *Motovun och tingens poesi i : Hansen & Salomonsson: Fönster mot Europa*. Lund : Studentlitteratur.
- Giddens, Anthony 1999: *Modernitet och självidentitet*. Uddevalla: Daidalos AB.
- Giddens, Anthony 2001: *Sociology*. Cambridge: Polity Press.
- Goffman, Erving 1974: *Jaget och maskerna*, Stockholm: Rabén & Sjögren.
- Enciklopedija Jugoslavije 1960. Zagreb: Jugoslovenski leksikografski zavod.
- Hansen, Kjell & Salomonsson, Karin 2001: *Fönster mot Europa*. Lund: Studentlitteratur.
- Haralambes, Michael 1989: *Uvod u sociologiju*. Zagreb: Globus.
- Harvey, David 1996: *Justice, Nature, and the Geography of Difference*. Blackwell: Cambridge Mass.
- Holme, Idar M. & Solvang, Bernt K. 1997: *Forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.
- Hughes John A. & Månsson Sven-Axel 1988: *Kvalitativ sociologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Jacobsen, J.K. 1993: *Intervju*. Lund: Studentlitteratur.
- Mead, George Herbert 1965: *Mind, Self and Society*. Chicago: University Of Chicago Press.
- Milas, Goran & Rimac, Ivan 1993: *Problematika Istre i Hrvatskih regija sagledana kroz Misljenje javnosti*. Zagreb: Institut za primjenjena istrazivanja.
- Moe, Sverre 1995: *Sociologisk teori*. Lund: Studentlitteratur.
- Salomonsson, Karin 2001: *E- ekonomin och det kulinariska kulturarvet, i: Fönster mot Europa*. Lund: Studentlitteratur.
- Schütz, Alfred 2002: *Den sociala världens fenomenologi*. Mediaprint Udevalla AB.
- Silverman, David 1993: *Interpreting Qualitative Data*. London: SAGE Publications.
- Stojanovic, Verica 1998: *Att leva sitt liv som arbetslös*. Lund: Department of Sociology.

Taylor, Charles 1994: *Det mångkulturella samhället och erkännandets politik.*

Göteborg: Daidalos.

Trost, Jan 1997: *Kvalitativa Intervjuer.* Lund: Studentlitteratur.

Trost, Jan & Levin, Irene 1999: *Att förstå vardagen.* Lund: Studentlitteratur.

Tägil, Sven 1993: *Den problematiska etniciteten- Nationalism, migration och Samhällsomvandling.* Malmö: Lund University Press.

Tägil, Sven 1994: *Närhet och nätverk.* Lund: Erik Philip-Sörensens Stiftelse.

Widerberg, Karin 2002: *Kvalitativ Forskning.* Lund: Studentlitteratur.

Yadov, Vladimir 1995: *Process of Emerging New Social Identities in the Changing Post totalitarian Society, I: Social Actors and Designing the Civil Society Of Eastern Europe.* Greenwich: JAI Press.

6.2 Tidningar

Botteri, I. (2002), *Danasnji regionalism u Istri nema nista autonomistickog,*
I tidningen: Novi List.

6.3 Internet

- Katarina Nyland 2003: *Kulturanalys i 1990-talets urbanteori.*
http://www.bfr.se/docs/uppsatser/KatarinaNyland_rev.htm 200030506
- Aderberg, Staffan 2003: *Plats och identitet.*
<http://hem.passagen.se/ndl/ndl/artiklar/plats.html> 20030510
- *Istria on the Internet.* <http://www.istrianet.org/istria/maps/other/> 20030510
- *Asambly of European Regions.* <http://www.a-c-r.org> 20030510

6.4 Intervju med:

Etnologiprofessorn Jonas Frykman, utfört 030424

Intervjuguide

- **Bakgrund –**
  - Ålder
  - Etnicitet
  - Sysselsättning
  - Ursprung
- **Förkunskaper**
  - Vilka språk pratar du?
  - Vilket språk anser du är ditt hemspråk?
  - Varför valde du den italienska, respektive kroatiska, skolan?
  - Vilka TV- eller radio- program ser eller lyssnar du mest på?
- **Interaktion**
  - Träffar du människor från andra världsdelar och i så fall i vilka situationer?
  - Vet du dina vänners etniska tillhörighet? Vilken etnisk tillhörighet har dina nära vänner?
  - Om du inte vet, varför?
  - Hur ser du på människor med en annan etnisk tillhörighet?
  - I vilka situationer diskuterar du etnicitet?
  - Känner du dig någon gång diskriminerad på grund av din etniska tillhörighet?
  - Reser du ofta till Italien, respektive andra delar av Kroatien? I vilka sammanhang?
  - Hur känner du dig när du är i Italien, respektive i andra delar av Kroatien?
  - När kallar du dig italienare respektive kroat?
- **Platsens betydelse**
  - Skulle du vilja flytta någonstans? Var? Hur skulle det kännas?
  - Berätta om platsen med vilken du känner mest förbindelse.
  - Vad är det mest karakteristiska för denna plats?
  - Vad är det som mest förbinder dig till den?
  - Hur tror du människor utifrån ser på Istrien?

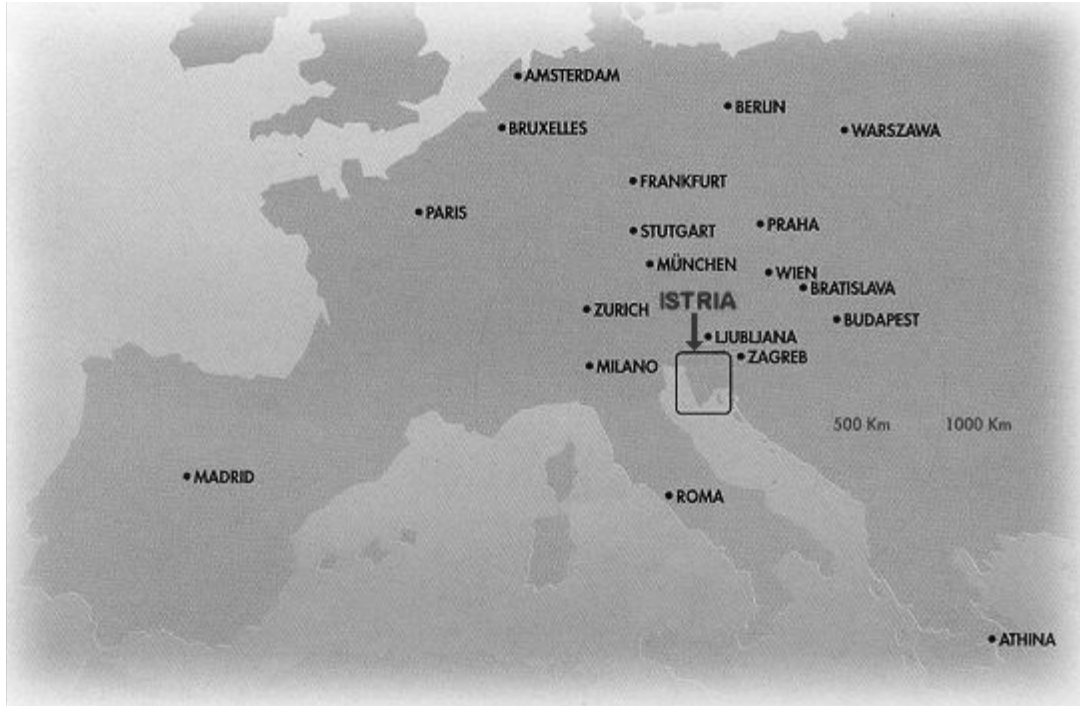
- Den regionala identiteten

Har du märkt några politiska förändringar i Istrien på sistone?

Hur ser du på regionalism och den regionala identiteten i Istrien?

- Avslutning

Har du någonting mer att tillägga?

- Istria is in Europe -